

Geaflecht

Geaflecht
natuurvereniging

Geaflecht verschijnt viermaal
per jaar en is een uitgave van
Natuurvereniging Geaflecht.

www.geaflecht.nl

NOTARIS
KANTOOR

de **Anna**
ries

ZUIDKADE 30, 9203 CM DRACHTEN

T 0512 - 303 403

INFO@WAARVANAKTE.NL

WWW.WAARVANAKTE.NL

K A P S A L O N

Artistique

0513 - 46 29 65

GORREDIJK

sikkeboonstra
FIETSSPECIALIST

Hoofdstraat 4, 8401 BZ Gorredijk, 0513 856 716

www.sikkeboonstra.nl

Tuin
dorado

het voordeel van Groen

Drachten · Gorredijk · Wolvega

EP:Noord

ElectronicPartner

Onze **service**
maakt het
verschil

Beeld & Geluid - Telecom - Multimedia - Wassen & Drogen - Koelen & Vriezen
Huishoudelijke apparatuur - Inbouwapparatuur - Satelliet - Eigen technische dienst

Hoofdstraat 52 - 8401 CB Gorredijk - Telefoon: (0513) 46 20 65

Barbiershop

SORO

0513 - 46 01 68

tekenbureau

Bijlsma

makelaardij

Bijlsma

Voor al uw woning taxaties en bouwkundig tekenwerk

B.F. Bijlsma, De Fjouwerpas 8 te Gorredijk, telefoon 0513-466740

www.bfbijlsma.nl

Café Salento
30 jaar

Het koffieconcept van Overwijk
Koffiesystemen. Meer weten?
Kijk op www.cafesalento.nl.

Bezoekadres: Tolhûsleane 15, Gorredijk

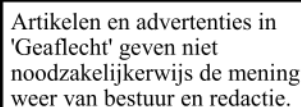
ERVAREN SCHILDERS

VOOR VAKKUNDIG
SCHILDERWERK

r. bethlehem
SCHILDERSBEDRIJF

TEL. 0513-462016 WWW.BETHLEHEMSCHILDERS

Nieuwe leden, opzeggingen en adreswijzigingen dienen schriftelijk (ook per E-mail) gemeld te worden bij de **ledenadministratie**: zie bovenstaande adressenlijst. Het verenigingsjaar is gelijk aan het kalenderjaar. Eventuele opzeggingen dienen uiterlijk 1 november voorafgaand aan het beoogde jaar bij de ledenadministratie gemeld te worden.

Inhoud Geaflecht nr.2 juni 2025

Adressenlijst	1
Verenigingsnieuws	3
Samenwerking met Natuerferiening Bakkeveen en Natuurvereniging Gorredijk	3
Lelieteeft (vervolg)	4
Planten zoeken in de Opsterlandse bermen	4
Om de tafel met provincie en wetterskip	4
Overleg met Staatsbosbeheer	4
Handen uit de mouwen met Staatsbosbeheer	5
Visdief vlotjes in de Bouwespolder	5
Controle vogelnestkastjes	5
Column juni 2025	6
Activiteiten agenda	7
Verslag lezing Wender Bil over de rietzanger	8
Verslag "Op naar een gif vrije provincie".	9
Verslag excursie De Dulf 11 mei 2025	10
Verslag excursie biodiversum 17 mei 2025	12
De das in Friesland	14
Help de das	15
De wilgenwereld (Deel 2)	16
Dat ziet er netjes uit!	19
Natuur en recht	20
Waarnemingen	23
Natuerferiening Bakkefean e.o.	24
Melding beschadigde eikenbomen	24
Zwaluw	25

Voorwoord

Beste lezers,

Met trots presenteren wij u een nieuwe editie van ons natuurblad: een ode aan de schoonheid, kracht en kwetsbaarheid van de natuur om ons heen. In een wereld die voortdurend verandert, blijft de natuur een bron van verwondering, rust en inspiratie. Of het nu gaat om het ritselen van bladeren in het bos, het ontwakken van de lente of het stille spel van licht over het water, de natuur vertelt altijd een verhaal, als wij maar willen luisteren.

In deze editie nemen we u mee op ontdekkingsstocht langs bloeiende landschappen, verrassende ontmoetingen met wilde dieren, en de verhalen van mensen die zich met hart en ziel inzetten voor het behoud van onze leefomgeving. Laat u verrassen, verwonderen en misschien ook een beetje wakker schudden.

Want wie goed kijkt, ziet niet alleen de schoonheid, maar ook de noodzaak om die te beschermen.

Veel leesplezier,

Bij de voorplaat. De Grutto heeft, met name in Zuidwest - Friesland, een goed jaar achter de rug. Bij diverse alarmtellingen bleek dat veel grutto jongen bijna vlieg klaar waren. Foto Tjeerd Geertsma

Verenigingsnieuws

Samenwerking van Natuerferiening Bakkefean e.o. en Natuurvereniging Geaflecht

In de beide vorige nummers hebben wij geschreven dat Natuerferiening Bakkefean e.o. en Natuurvereniging Geaflecht intensiever en uitgebreider gaan samenwerken. Hiermee verwachten wij onze bestuurlijke, inhoudelijke en praktische taken en werkzaamheden te kunnen blijven uitvoeren, in een tijd waarin mensen die zich langere tijd in een bepaalde functie aan een vereniging willen binden schaars zijn.

De nauwere samenwerking zal onder meer tot uiting komen in de Geaflecht. Nadrukkelijker dan tot nu toe is het kwartaalblad een gezamenlijke uitgave van de beide verenigingen. Agaath Arends is vanuit Natuerferiening Bakkefean e.o. toegetreten tot de redactie.

De leden van Natuurvereniging Geaflecht ontvangen het blad in papieren vorm, behalve degenen die hun voorkeur voor de digitale vorm hebben uitgesproken. De leden van Natuerferiening Bakkefean e.o. blijven het blad digitaal ontvangen.

Wie wil overgaan van papier naar digitaal of andersom, kan dit melden aan Romke Oosterbaan (voor e-mailadres en telefoonnummer zie voorin dit blad) Voor bezorging per post wordt porto in rekening gebracht.

Behalve de redactie is ook de activiteitencommissie vanuit Natuerferiening Bakkefean e.o. versterkt. Bestuurslid Freerk van der Wal maakt nu deel uit van deze werkgroep die elk jaar weer zorgt voor interessante lezingen en excursies voor leden en niet-leden.

Lelieteeft (vervolg)

Er lijkt een einde te komen aan de teelt van leliebollen in Opsterland. De teler die op drie percelen de verbodsbepaling in het bestemmingsplan Buitengebied negeerde en bezwaar maakte tegen de opgelegde dwangsom (boete) is in het ongelijk gesteld. Burgemeester en wethouders houden voet bij stuk; de teler moet, als hij na 15 juni doorgaat op het enige perceel dat hij nu gebruikt, de boete werkelijk betalen. Nu nog even afwachten of hij, zonder verder verzet, werkelijk eieren voor zijn geld zal kiezen.

Menige Opsterlander zal opgelucht ademen dat landbouwgrond in de gemeente niet meer in beslag wordt genomen voor de productie van een niet-voedselgewas met behulp van veel chemicaliën die de natuur, het milieu en, valt te vrezen, de gezondheid van mensen aantasten.

De andere gemeenten in ons land hebben de teelt van siergewassen, op een enkele uitzondering na, nog steeds niet gereguleerd. Dit is verbazingwekkend, omdat de Omgevingswet de overheid verplicht om de natuur, het milieu en zeker ook de gezondheid van mensen voldoende te beschermen. In de wetgeving en de rechtspraak wordt dit de

zorgplicht en het voorzorgsbeginsel genoemd. Dit laatste houdt in dat wanneer een (chemisch) middel (of een handeling hiermee) niet onomstotelijk bewezen veilig is, dit niet mag worden toegepast.

In steeds meer gemeenten ontstaat verzet tegen de bestuurlijke laksheid of zelfs onwil. Bijvoorbeeld in het Drentse Westerveld. Verontruste inwoners eisen dat

deze gemeente het gebruik van chemicaliën (pesticiden) in de hier veel voorkomende bollenteelt stopt. Kijk voor dit maatschappelijk verzet, dat wordt gesteund door honderden artsen, maar eens op de informatieve website www.westerveldgifvrij.nl.

Ook dicht bij Opsterland rukt de bollenteelt op. Dit jaar ook aan de oostkant, niet ver van Allardsoog. Bewoners in deze omgeving maken zich zorgen over de invloed van het spuiten van chemische middelen. Hier wordt de bollentelers voor zover ons bekend nog geen strobreed in de weg gelegd door de gemeenten Noordenveld en Westerkwartier. Natuerferiening Bakkefean e.o. en Natuurvereniging Geaflecht volgen de ontwikkelingen in dit gebied.

Planten zoeken in de Opsterlandse bermen

In juni inventariseren de leden van de werkgroep bermmonitoring weer de plantengroei in een aantal Opsterlandse wegbermen. Zij registreren hun waarnemingen. De gemeente kan de gegevens gebruiken om het ecologisch beheer van bermen, zoals zij van plan is, verder te verbeteren.

En het speurwerk is nog leerzaam ook. De monitorders verrijken al doende hun kennis. Ze hebben een handig hulpmiddel, de app Obsidentify, en kunnen met vragen terecht bij Frank van Gessele, plantenkenner bij uitstek.

Er is nog wel plaats in de werkgroep. Wilt u misschien ook meedoen? Neem contact op met Hans ten Hooopen (zie voor e-mailadres en telefoonnummer voor in dit blad).

Om de tafel met Provincie en Wetterskip

Begin april hebben bestuursleden van Geaflecht een gesprek gevoerd met ambtenaren van de Provincie en het Wetterskip over waterberging. Door klimaatverandering wordt de behoefte aan noodopvang van regenwater steeds groter. Meer dan tien jaar geleden is bedacht dat natuurgebieden geschikte locaties zijn voor deze wateropvang. De Dulf, een Natura 2000-gebied bij Terwispel, is een van de gebieden die hiervoor wordt ingericht. Gedurende de planvorming heeft Geaflecht bezwaren ingediend omdat deze wateropslag de natuur niet ten goede komt en zelfs desastreus kan zijn voor bijvoorbeeld de populatie veldleeuweriken en broedende weidevogels. Het is natuurlijk vreemd dat Nederland enerzijds de natuur moet verbeteren (vanwege stikstofcrisis, land van het slot halen en Europese eisen) één anderzijds natuur opoffert voor wateropvang. Onze bezwaren maken echter geen indruk op de huidige politici en bestuurders van de Provincie of Wetterskip. Lichtpuntje is wel dat een ambtelijke delegatie ons idee voor alternatieve locaties voor noodopvang interessant genoeg vond om erover te praten. Agrarische grond kan volgens Geaflecht ook gebruikt worden voor wateropslag. Een concreet gebied dat volgens ons geschikt is voor toekomstige waterberging is besproken en daarna bezocht. Of de gesprekken en de wandeling daadwerkelijk resulteren in andere aanpak, is afwachten. Logisch zou dit wel zijn. Alleen al omdat agrarische grond door de bodemdaling vanwege diepontwatering veel lager ligt dan de grond in natuurgebieden.

De Dulf. Foto: Helga Manson

Overleg met Staatsbosbeheer

In mei was het jaarlijks overleg van de natuurverenigingen Bakkefean en Geaflecht met Staatsbosbeheer (SBB). Een van de punten die aan de orde kwamen, was de participatie van de verenigingen bij de ontwikkeling van plannen voor natuur en landschap door o.a. de provincie. SBB attendeerde ons om vroegtijdig bij dit soort processen aan te haken. Wij zouden dat wel willen maar gebrek aan menskracht is vaak een belemmerende factor.

Ontwikkelingen rondom natuurgebied De Dulf zijn ook besproken. SBB is bezorgd over de beoogde wateropvang in dit gebied omdat het influx van water met slechte kwaliteit betekent. Water met te veel bestrij-

dingsmiddelen, stikstof en fosfor. Ons idee over alternatieve locaties voor noodopvang van water (zie hiervoor) vond SBB een interessante bijdrage aan de gedachtenvorming over de waterhuishouding in de provincie.

Geplande werkzaamheden van SBB in natuurgebieden is een vast onderdeel van de agenda. Herstelwerkzaamheden vinden o.a. plaats in De Deelen, het Oude Bosch en de Duurswouderheide. De Duurswouderheide is een afwisselend natuurgebied met bos, droge en natte heide, vennen en graslanden. Dit gebied is een van de grootste heidegebieden van Fryslân en heeft een rijke historie. De natuur is er kwetsbaar. Verdroging, verzuring en vermesting hebben een negatieve invloed op de ecosystemen van dit gebied. Er zijn minder insecten en vogels, terwijl er meer pijpenstrootje komt. Het is heel lastig om de heide te behouden door bijvoorbeeld afplaggen of bekalken. SBB denkt aan stukken inzaaien met boekweit en variatie creëren via een meer natuurlijke overgang tussen bos en heide.

Handen uit de mouwen met Staatsbosbeheer

Staatsbosbeheer kan bij het onderhoud van de natuur zoals heideterreinen, heel goed hulp gebruiken. In een aantal natuurgebieden, zoals de Kiekenberg, is een groep vrijwilligers aan het werk die er plezier in hebben om regelmatig de handen uit de mouwen te steken. Ook voor een deel van zijn andere gebieden wil Staatsbosbeheer een werkgroep vormen.

Ben je graag bezig in de natuur en heb je hiervoor tijd? Laat het weten aan de secretaris van Natuerferiening Bakkefean e.o. of Natuurvereniging Geaflecht. Dan krijg je de kans om op een speciale praktijkmiddag in het natuurgebied Van Oordt's Mersken bij Terwispel kennis te maken met dit werk.

Visdiefvlotjes in de Bouwerspolder

Ook dit voorjaar jaar hebben vrijwilligers van Natuurvereniging Geaflecht de visdiefvlotjes in de Bouwerspolder geïnspecteerd voor het nieuwe visdiefseizoen. De schelpenbodem werd ontdaan van mest en aangeharkt zodat er weer een schoon schelpenbed ontstond. Rondom de kunstmatige eilandjes is het inmiddels een komen en gaan van vogels. Alleen de doelgroep, de visdiefjes, laten het een beetje afweten. Er konden eind mei slechts 2 broedparen worden vastgesteld (en een broedende nijlgans). Zo zie je maar dat de natuur zich niet zo makkelijk laat sturen.

Controle vogelnestkasten

Elk jaar in maart wordt door een aantal vrijwilligers nestkasten die wij als vereniging in beheer hebben gecontroleerd, schoongemaakt, eventueel gerepareerd en wanneer nodig geheel vervangen. Het gaat om de volgende locaties: In en rondom de sportvelden te Kortezwaag (rondom tennisbaan, rugbyveld en de laan rondom de sportvelden), Groenelong zuid, Groenelong noord, park Lindenstein, Overtuin Beetsterzwaag en het park achter het gemeentehuis.

In totaal 117 nestkasten. 68 zijn bezet geweest (duidelijk nest materiaal) en 49 geen/weinig nestmateriaal. De meeste waren bezet door de koolmees en pimpelmees. Slechts één door een boomklever. Veel invliegopeningen van de nestkasten waren flink toegetakeld door de grote bonte specht. Om dit te voorkomen zijn de meeste kasten inmiddels uitgerust met een metaal invliegopening. 14 nestkasten waren dusdanig beschadigd dat ze geheel moesten worden vervangen door kasten van een betere kwaliteit. Drie nestkasten zijn toegevoegd waarmee het totaal aan nestkasten in beheer nu 120 is. Al met al toch weer twee dagen werk! Alle vrijwilligers weer hartelijk bedankt en we hopen dat we volgend jaar ook weer gebruik mogen maken van jullie inzet.

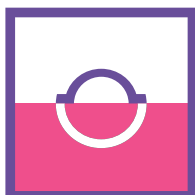
Het bestuur

autobedrijf
Jaap De Vries BV
Opel occasions Gorredijk

Stationsweg 85 • 8401 DM Gorredijk
Telefoon: (0513) 462103
opelaanbod.nl

**Als tijdelijk manager help ik
bedrijven lastige problemen
definitief op te lossen**

**BRUG NAAR
DE HORIZON**

Rob van Betuw
Gorredijk
rob@brugnaardehorizon.nl
www.brugnaardehorizon.nl

 faberwineworld
La Ruta del Vino
Lippenhuizen

**TOTAALPAKKET
VAN ONTWERP TOT DRUKWERK!**

Offset drukken | Digitaal drukken
Grafische vormgeving | Groot formaat
Trouw-, rouw- en geboortekaarten

...en veel meer!

0513 - 463 863 • info@drukkerijlageveen.nl
www.drukkerijlageveen.nl

Jan Koppert
INSTALLATIEBEDRIJF

Tolhusleane 15 - Terwispel
T. 0513-463413 / 06 23281521

info@koppertinstallatie.nl
www.koppertinstallatie.nl

kapsalon
IDA DE VOS

de Vos

0513 461475
www.idadevos.nl

KOTA RADJA
BEETSTERZWAAG

Hoofdstraat 39, Beetsterzwaag
0512 38 22 24 www.kotaradja.nl

het neusje van

de zalm

uw visspecialist

Marktpllein - Gorredijk
Telefoon: 06 294 63 696

ÚS HOEKJE

Spijkerbroeken & meer

Sinds 1980

HOOFDSTRAAT 55, GORREDIJK

Column juni 2025

Soms wordt mij wel eens gevraagd wat daar nou aan is, die lezingen en excursies. Je luistert naar iemand die pretendeert veel te weten over het onderwerp en jij hoort dat aan. Het lijkt wel school....

Tja, wat moet je daar nu op zeggen. Dat ik graag kennis vergaar? Het leuk vind met gelijkgestemden in een zaaltje te zitten? Of gezamenlijk door een onbekend natuurgebied te banjeren? Misschien is dat wel zo. Het klopt in ieder geval wel. Vaak worden je ogen en oren geopend en ervaar je de mooiste wetenswaardigheden van en in de natuur.

Natuurlijk hangt het ook af van degene die de gastspreker of excursieleider is. De één is nu eenmaal meer begaafd dan de ander om de boodschap over te brengen. Maar er rust ook een verantwoordelijkheid bij de toehoorders! Een uitwisseling van ervaringen wordt altijd op prijs gesteld, evenals het stellen van nieuwsgierige en kritische vragen. Niet voor niets zijn vaak de leukste momenten aan het eind van een bijeenkomst. "Met de deurkruk in de hand" worden de beste gesprekken gevoerd...

Onlangs was ik bij een lezing over het Fochteloërveen. Een wonderschoon gebied met een bijzondere geschiedenis. Het hoge veen vraagt om acties van de mens, wil je het behouden. Zelf woon ik in een gebied wat is afgegraven, het veen is weg. Mijn geboortegrond is echter de klei in de greidhoeke van Fryslân. Al deze componenten zetten je aan het denken. Welke invloed heeft de grond, de bodem waar je woont op je mens zijn? Zijn de klei-mensen stugger en introverter dan de zandgrond-mensen? En wat zegt het landschap over ons. Nederland is plat, geen bergen en slechts beperkt heuvelland. We hoeven eigenlijk nooit een omweg te maken, kunnen direct op ons doel af. Dat zie je terug in de communicatie. Nederlanders zijn direct, zonder omhaal. En dat winderige van ons land, waardoor water, lucht en de natuur altijd in beweging is. Wellicht leidt dat tot onrust in onszelf en zijn Nederlanders daarom zo'n reislustig volkje.

Hoe leven we samen met onze omgeving, daar komt het op neer. Mensen zijn flexibel en verhuizen doet iedereen wel eens in zijn of haar leven. Soms zelfs naar een ver buitenland. Het fascineert me dat je desondanks vaak hoort dat mensen terugkeren naar hun geboortegrond. We hebben blijkbaar een stofje in onze hersenen wat de roep van vroeger niet kan weerstaan. Sommigen noemen dat heimwee.

Je kunt concluderen dat we een band hebben met onze leefomgeving. Maar hoe gevoelig zijn we nog voor andere levende wezens? Kunnen we wel echt mee-leven?

Wij mensen hebben ons als aparte Soort opgesteld ten opzichte van andere levensvormen. Eén soort wordt tegenover 10 miljoen andere soorten geplaatst. Natuur als decor, als grondstof, waar wij over beschikken zoals het ons betaamt (Fochteloërveen). Maar wij zijn toch natuur? Klopt, wij zijn natuur maar ver verwijderd van Het Oorspronkelijke.

Op papier mag je dromen. Van een samenleving die ook echt samen leeft. Dat je de bloemen, bomen, dieren, mensen, lucht en water als één groot universeel wonder aanschouwt en er aan deelneemt. Op papier mag je dankbaar zijn dat je gewoon erbij hoort en niet erboven staat. In het echte leven mag dat ook.

Papier, in de vorm van een boek, kan je inspireren. Voor mij is dat "Het levende laten opvlammen" van de filosoof Baptiste Morizot. Over hoe we kunnen ontsnappen aan de tweedeling mens-natuur.

Jet Hofstra

Activiteitenagenda

Noteer deze data alvast in uw agenda

In de zomermaanden zijn er geen activiteiten gepland. Dit wil niet zeggen dat de activiteiten commissie in rust is. In tegendeel! We zijn al weer volop bezig met het programma voor het najaar.

Helemaal rond is het nog niet maar de volgende datums kunt u alvast noteren in de agenda:

Op 4 oktober is er weer de traditionele trekvogeltelling samen met een demonstratie vogelringen door vogelringstation Menork. Meer hierover in het september nummer van Geaflecht. Halverwege oktober is er natuurlijk ook weer de paddenstoelen excursie. Datum en plaats zijn nog niet bekend maar kunt u in het septembernummer vinden. Voor november hebben we een interessante lezing over de bever. Meer hierover leest u hieronder.

Het organiseren van lezingen en excursies is veel werk. We zijn dan ook erg blij dat we versterking hebben gevonden met Freerk van der Wal van Natuerferiening Bakkefean. Freerk van harte welkom!

Donderdag 6 november beverlezing door Harrie Bosma

In 1826 was de Bever uitgestorven (of beter gezegd uitgeroeid) in Nederland. Ruim 150 jaar later, heeft er in 1988 een herintroductie van deze waterbouwer plaatsgevonden. Nu komen er weer ruim 6.000 dieren voor in Nederland. Voor Noord-Nederland wordt de populatie geschat op ongeveer 350 dieren die frappant genoeg vrijwel allemaal in Drenthe en Groningen voorkomen. Dit terwijl Fryslân als waterprovincie een ideaal biotoop lijkt voor deze nieuwe soort. Om ons iets wijzer te maken over het wel en wee van deze nieuwe soort hebben we Harrie Bosma bereid gevonden om ons daar wat over te vertellen. Wordt de Bever even succesvol als de Otter of de Das in Fryslân of is onze provincie misschien toch minder geschikt dan het lijkt? Of zou het dier ook minder geschikte gebieden kunnen herinrichten zoals van een waterbouwer verwacht mag worden? Kortom, volop interessante vragen om ons een avond in te verdiepen.

Locatie: De Draaier (voltawerk), Stationsweg 76, Gorredijk

Datum: Donderdag 6 november 2025

Tijd: 20.00 uur

Kosten: Leden gratis, niet leden 5 euro

Overzicht data bestuursvergaderingen en verschijnen Geaflecht 2025

Wij willen u in de gelegenheid stellen onderwerpen in te brengen voor de bestuursvergaderingen en kopij aan te leveren voor de Geaflecht. Hieronder vindt u de data, waarbij wij u verzoeken uiterlijk enkele dagen van te voren uw agendapunt voor de bestuursvergadering in te leveren.

Bestuursvergaderingen 2025: Inleverdatum kopij Geaflecht 2025: Uitkomen Geaflecht 2025 omstreeks:

Dinsdag	19 augustus	15 augustus	15 september
Dinsdag	16 september	15 november	15 december
Dinsdag	14 oktober		
Dinsdag	18 november		
Dinsdag	16 december		

Verslag lezing Wender Bil over de Rietzanger

Op donderdag 13 maart presenteerde Wender Bil ons de resultaten van zijn werkzaamheden als vogelonderzoeker. Wender is al jaren actief binnen het vogelringstation Menork (www.menork.nl). Naast het ringen, kreeg vooral de Rietzanger speciaal aandacht van hem. De Rietzanger is - hoewel zijn naam dat mogelijk wel aangeeft - iets minder aan riet gebonden dan bijvoorbeeld de Kleine Karekiet.

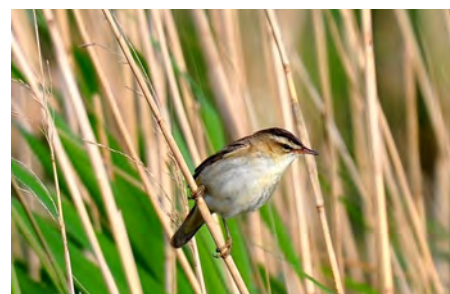

Terugblikken

Wel vestigen de eerste mannetjes zich rond de tweede helft van maart/begin april zich bij voorkeur in (overjarig) riet. Dat is op dat moment ook de enige vegetatie met een behoorlijke dekking. Hun voedsel bestaat dan vooral uit net uitgekomen tweevleugeligen (dansmuggen) die in zijn onderzoeksgebied “De Smelle Warren” ten noorden van Terwispe wel met 84 soorten in soms enorme wolken voorkomen.

De Rietzanger is hier een vogel van rietmoerassen en rietstroken langs vaarten en brede wateren. Een echte waterliefhebber is de soort ook in zijn overwinteringsgebied. De soort overwintert ten zuiden van de Sahara tot in Zuid-Afrika. Een belangrijk overwinteringsgebied is de binnendelta van de Niger in Mali. Helaas wordt het door milities steeds riskanter om in de Sahelzone in de winter onderzoek te doen naar het voorkomen van “onze” zomervogels. Het reisadvies voor deze binnendelta is tegenwoordig dan ook negatief.

Om onderzoek te doen naar de Rietzanger is het nodig dat deze eerst gevangen worden en van één of meerdere kleurringen worden voorzien om ze individueel te kunnen herkennen. Onderling is er vrijwel geen verschil tussen Rietzangers en ook tussen mannetjes en vrouwtjes is er behalve het zingen en een aantal gedragskenmerken in het broedseizoen, vrijwel geen verschil.

Uit het ringonderzoek kwam naar voren dat als alles meezit Rietzangers drie broedsels groot kunnen brengen. Door predatie mislukken er helaas veel broedsels. De nesten worden “van onderen” door zoogdieren als marterachtigen of ratten belaagd. Van boven hebben ze weer gevaar te duchten van bijvoorbeeld de Bruine Kiekendief. Onder andere door mislukte broedsels (ongeveer 60% van de broedsels mislukt) is er een bekoorlijke interactie tussen mannetjes en vrouwtjes. Vooral na een mislukt broedsel wordt vaak naar een andere partner uitgeweken. Trouw aan elkaar zijn ze zeker niet. Het is zelfs zo dat als het eerste vrouwtje zit te broeden het mannetje reeds alle tijd neemt om een ander territorium te bezetten en daar een tweede vrouw te veroveren. Als het eerste vrouwtje dan jongen heeft, voert het mannetje meestal wel weer mee.

Naast het ringen heeft Wender in twee jaren ook 26 vogels van een geo-locator voorzien. Dit is een sensor die, per dag, de daglengte meet op basis van de lichtintensiteit. De sensor wordt met een soort “harnasje” aan de vogel bevestigd. Daarmee is de (verblijf)plaats op een bepaalde dag redelijk nauwkeurig te bepalen. Omdat rond 21 maart en 21 september de dag overal ter wereld vrijwel even lang is, is deze techniek rond de trekperiode helaas iets minder nauwkeurig. Nadeel is verder dat een vogel wel terug gevangen moet worden om de sensor uit te kunnen lezen. Uiteindelijk zijn van de 26 vogels 5 vogels terug gevangen. Een interessante conclusie daarvan was dat de vogels niet alleen via de westrand van Afrika heen-en-weer trokken maar deels ook via het zuiden en dan de Sahara dwars overstaken.

Voor de ruim 50 geïnteresseerden was het al met al een zeer leerzame avond waarbij wij de samenvatting van jarenlang veldonderzoek op een presenteerblaadje kregen aanboden. Wender heeft er onder zeker niet altijd comfortabele condities (als veel steekmuggen) veel harder voor moeten werken. Wender bedankt!

Wietze van der Meulen

Op naar een gifvrije provincie

Een bomvolle zaal in Sportstad Café in Heerenveen. Een avond bestemd voor gemeentebesturen, raadsleden, Statenleden en Wetterskip. Het ging over gewasbeschermingsmiddelen, georganiseerd door de werkgroep Skjin Fryslan samen met lokale bezorgde bewonersgroepen. Want zorgen zijn er over de risico's van bestrijdingsmiddelen die bij lelieteelt worden gebruikt.

Deskundige sprekers waren uitgenodigd met als thema's onder andere: gebruik en omvang van gewasbeschermingsmiddelen, menselijke gezondheid, de waterkwaliteit en wat provincies, gemeenten en waterschappen zelf kunnen doen.

“Wat een opkomst!”, was de reactie van eerste inleider bij de informatieavond. Dit had hij nog niet eerder meegemaakt. Buiten stond een groepje demonstranten met spandoeken, gelukkig voor de organisatie, die het gesprek met hen aanging, gelijkgestemden.

Een op de twaalf kinderen blootgesteld aan te hoge concentratie gif

De eerste inleider was Prof. Dr Martin van den Berg, toxicoloog.

Hij keek de zaal over en constateerde: “Allemaal 50 plus, u hoeft zich geen zorgen te maken over uw gezondheid.” Anders is dit met name voor zwangere vrouwen en kinderen van prenataal tot de puberteit. Die zijn veel gevoeliger en gedragen zich anders. Ze kruipen over de vloer en in de tuin en komen zo veel meer in aanraking met giftige stoffen, die hun hersenontwikkeling kunnen verstoren. Het is zelfs aangetroffen in luiers en urine.

Tegenwoordig is de wetenschap in staat zelfs de kleinste hoeveelheden te onderzoeken maar “De dosis maakt het gif”. Er zijn steeds meer aanwijzingen voor de relatie met onder andere: Parkinson, Alzheimer, ALS, verschillende kankersoorten, longaandoeningen. Veel stoffen, die niet meer toegestaan zijn binnen de EU komen van buiten de EU ons land binnen.

De werking en effecten van cocktails, en lange termijn zijn niet onderzocht.

Provincie wacht af

De tweede inleider Mr Anne de Vries sprak met name over de rol van de provincie. Er zijn richtlijnen waarmee je kwetsbare groepen kunt beschermen die in 2011 al uitgevoerd hadden moeten worden. In de praktijk komt er niet veel van terecht, er is niets geregeld. Overheden zijn niets verplicht, het gaat erom of ze het willen. Men wacht op de uitspraak van de Raad van State. Er is discussie over de spuitvrije breedte van de bufferzone. Is dat 25 meter of 250 meter? Ook voor boeren heel vervelend dat ze niet weten waar ze aan toe zijn.

Verder blijkt dat een derde van de telers zich niet houdt aan de voorschriften, ze hebben er maling aan. Handhaving ontbreekt door bezuiniging en gebrek aan personeel. Ook heb je te maken met de lobby van de industrie, groene organisaties hebben hiervoor minder geld.

Gereedschapskist gemeenten

Tenslotte ging Mr Stef Nuijen, advocaat in op de ruime mogelijkheden die gemeenten hebben om bestrijdingsmiddelen te reguleren. Het gaat om de bescherming van gezondheid. Heel belangrijk zijn hierbij de zorgplicht en het voorzorgbeginsel in de Omgevingswet waardoor beperkingen in het grondgebruik kunnen worden opgelegd. Een juridisch verhaal, waarbij hij het advies geeft: doe goed onderzoek, heb je zaken op orde, kijk naar ongewenste gevolgen en baseer je besluiten op meest recent onderzoek en informatie.

De Gemeentelijke Handleiding Regulering Bestrijdingsmiddelen samengesteld door Natuur en Milieu en Urgenda bevat een gereedschapskist voor gemeenten die het gebruik van bestrijdingsmiddelen of bepaalde intensief bespoten teelten willen reguleren, begrenzen of verbieden.

Bijzonder was de aanwezigheid van vertegenwoordigers uit de agrarische sector, die vooral bena-

drukten: “Praat met ons!” Ze hadden bosjes tulpen meegenomen die ze uitdeelden.

Feiten

- In 4 maanden worden lelieteeltvelden wekelijks bespoten met totaal 114 kg per ha, 10 keer meer dan bij aardappelen
- Op 4 km afstand van de akker zijn gifstoffen gemeten
- Bufferzone van minimaal 400 meter
- De concentratie ligt binnenshuis hoger dan buitenshuis, wordt zelfs aangetroffen in luiers van kinderen.
- Over Parkinson als beroepsziekte is geen discussie meer.
- Onze oppervlaktewateren zijn het meest vervuild van Europa.
- Sierteelt is sinds 2013 met 21% toegenomen en lucratief door hoge opbrengsten.

Wat kunnen we alvast zelf doen?

- Gooi rest medicijnen niet weg, lever ze in.
- Gebruik soda, groene zeep en schoonmaakazijn.
- Tips plaagbestrijding: zie website: Beter gebruik van bestrijdingsmiddelen
- Vlooiën- en tekenmiddeltjes zijn zeer giftig voor bijen en mogelijk schadelijk voor het ongeboren kind.

Verslag excursie De Dulf 11 mei

Onder leiding van Klaas Jager hebben we zondag 11 mei een rondleiding gehad in De Dulf. De Dulf is een 200 hectare Natura 2000 gebied langs het Koningsdiep tussen Nij Beets en Tijnje. Een polder met bijzondere planten en dieren (veel weidevogels), een parel vol biodiversiteit. Het gezelschap bestond uit 8 personen bewapend met verrekijker en camera. Ter inleiding gaf Klaas aan dat de Provincie en het Wetterskip Fryslân aangepaste plannen hebben deze zomer, over waterberging in De Dulf. (lees meer hierover in Geaflecht van december 2024 of De Dulf niet onderwater NPO Vroege vogels).

Het was prachtig weer en de zon scheen volop. Klaas die al 35 jaar aan het monitoren is in de Dulf had genoeg te vertellen. We werden bedolven over de diversiteit van planten en vooral vogels. De afname broedparen van de Kievit en de Grutto is helaas ook in de Dulf de laatste decennia's hard achteruit gegaan. Ondanks waren er wel Scholekster, Kieviten, Grutto's, Graspiepers, Zwanen, Rietzanger, Gele kwikstaart (vrouwje en mannetje) etc, ect. De Bruine Kiekendief was duidelijk aanwezig met 4 broedplaatsen in riet van het Âlddjip. En als kers op de taart werden we getrakteerd op een overvliegende paartje Kraanvogels. Al met al een zeer geslaagde zondagmorgen.

Siebe Bouma

Ps. De naam Dulf is afgeleid van het Oudfriesse 'delva' en het Friesse 'dolle' oftewel 'delven' of graven. Dit impliceert dat er hier al eeuwen turf is gegraven. Aanvullend wil ik nog iets toevoegen over de waterberging. Rond 2003 heeft het Wetterskip Fryslân een waterberging aangelegd in de zomerpolder Rome ten noorden van Van Oordt's Mersken. In die tijd werkte ik in Drachten, zodoende kon ik mooi volgen wat er dagelijks gebeurde. Op een gegeven moment zag ik dat er vrachtwagens met grond de dijkverhoging aan het aanvoeren waren. Deze grond kwam uit Drachten waar vroeger het kamp was (oude kamp aan de Passchier van Bollemanhaven in Drachten). Toen de polderdijk klaar was, ben ik er met een schop heen gegaan. En wat trof ik in de grond, plastic, stukjes asbest en andere dingen die niet in de natuur thuis horen. Ik heb hier melding van gemaakt bij het Wetterskip Fryslân en het uitvoerende bedrijf. Ik kan jullie wel zeggen, dat vonden ze niet leuk. Er werd mij gezegd dat het licht vervuilde grond was, en dat het gezeefd werd. Een week later kwam ik weer, en was de gehele polderdijk ingezaaid met koolzaad. Een maand later was het "prachtig geel".

www.adremo.nl

Tolhûsleane 17, 8401 GA Gorredijk
Telefoon: 0513 465 543, E-mail: info@adremo.nl

Stichting Steunfonds Kyoga steunt kleinschalige projecten in Uganda.
(www.kyoga.nl)

PIZZERIA - GRILLROOM

OASE

Hoofdstraat 23 - 8401 BV Gorredijk
Tel: 0513 - 46 40 44
www.oasegorredijk.nl

Sport- & Ontspanningscentrum

Mientewei 2
8401 AA Gorredijk
Postbus 201
8400 AE Gorredijk
T (0513) 46 19 78
F (0513) 46 48 81
www.kortezwaag.nl

Boeken. Heel veel boeken.

Langewal 19 Gorredijk 0513-461254 gorredijk@planteyn.nl
www.planteyn.nl

Wijn
Speciaalbier
Kaas
Buitenlandse
kaasjes
Worst
Noten
Dippers
Olijven
Zuivel
Zoetwaren
Cadeaus
en nog veel
meer...!

By Bauk | www.bybauk.nl | info@bybauk.nl
Brouerswal 1E | 8401 CZ Gorredijk | 06-30727854

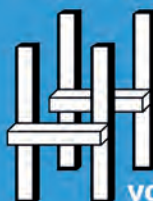
Hier adverteren?
Neem contact met ons op.

Op de pagina met contactgegevens vindt u de juiste contactpersoon.

kapsalon

Caroline

langewal 2, 8401 DD Gorredijk
0513-463197

BOUWKERN H. HAMSTRA B.V.

TOLHUSLEANE 3
8401 GA GORREDIJK
T 0513 46 18 27
F 0513 46 52 98

INFO@BOUWKERNHAMSTRA.NL
WWW.BOUWERNHAMSTRA.NL

VOOR AL UW HOUT EN BOUWMATERIALEN

OMAH

autobedrijf

KROES

GORREDIJK
APK Keuringstation

Badweg 54 Gorredijk
0513 - 46 19 52

www.autobedrijfkroes.nl

Foto impressie excursie de Dulf

Rechts landschap de Dulf
Foto: Helga Manson

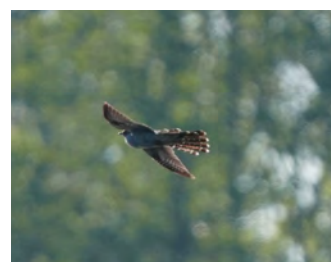
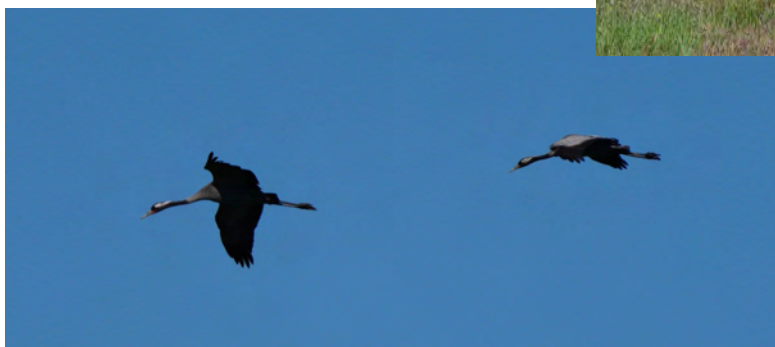
Boven waterviolier. Foto Helga Manson
Rechts

Boven Bruine kiekendief. Foto: Siebe
Bouwman
Links Reeën. Foto: Martin Manson

Links
kraanvogels
Foto:
Martin
Manson
Rechts
Koekoek
Foto: Mar-
tin Manson

Verslag excursie Biodiversum 17 mei 2025

Via diverse kanalen waren we al een aantal malen op de term “Biodiversum” gestuit. Dit begrip is een initiatief van de heer E.P. de Boer (Peter) en enige achtergrond is o.a. te vinden op zijn website www.biodiversum.nl.

Daar Peter ook al een aantal “biodiversa” (ik neem aan diversa dat het meervoud is) heeft aangelegd binnen onze provincie, waren wij zodoende zeer geïnteresseerd in wat we daarvan mogen verwachten. Omdat Peter ook op zijn eigen erf bezig is om zo’n biodiversum aan te leggen, ter grootte van on-

geveer 1 hectare, was het zaterdag 17 mei daarom de hoogste tijd om eens bij Peter thuis te gaan kijken. Met 19 deelnemers was er rond 10 uur een mooie groep gearriveerd om onder een staalblauwe lucht en felle zon van Peter zijn enthousiaste verhaal te genieten.

Al gauw kwam het punt naar voren wat is cultuur, wat is natuur en hebben we in Nederland eigenlijk niet vooral cultuurnatuur? Deze discussie is niet nieuw. Zo las ik in het tijdschrift *De Levende Natuur* van mei dit jaar dat in het sonnet “Dapperstraat” van J.C. Bloem (1945) de dichtregel “En dan, wat is natuur nog in dit land” voorkomt. Veel natuurliefhebbers (of natuurethici?) hebben al naar deze regel verwezen om een discussie te starten over wat natuur en natuurwaarde is. De realiteit is dat in dit land natuur altijd gekoppeld is aan gronden die in meer of mindere mate in cultuur zijn gebracht.

Het doel van een biodiversum is om natuurwaarde te creëren door een vaak beperkt stuk grond zo in te richten dat er voor een groot aantal organismen een geschikt biotoop of leefgebied ontstaat. Er is geen hard voorschrift hoe dat dan precies moet. Delen mogen uit verhard oppervlak tot hoog opgaand geboomte bestaan. Wat in ieder geval van belang is, is dat er verschillen worden gerealiseerd en dat organismen tijd krijgen om hun levenscyclus (als van ei tot insect) te voltooien. Dit betekent dat het belangrijk is dat als er ingegrepen wordt, dit in delen van het gebied te doen. Sinusmaaïen (plaatselijk niet-rechtlijnig maaïen) is hier een goed voorbeeld van maar hetzelfde geldt voor snoeien, kappen of het opschonen van sloten of vijvers. Doe alles in verschillende fasen. Terreinonderhoud blijft namelijk nodig om de verschillende stadia binnen te onderscheiden biotopen in stand te houden. Niets doen leidt ertoe dat op termijn alles dicht groeit. “Zonder de boer wordt alles bos” is daarbij een passende term die ik jaren geleden de heer Frits van Beusekom hoorde uitspreken nadat hij zijn beroep als directeur van Staatsbosbeheer “aan de wilgen” had gehangen en zich als zoogkoeienboer c.q. natuurboer in de agrarisch extensief gebruikte streek “De Brenne” in centraal Frankrijk had gevestigd.

Hoe de verschillende cycli optimaal in stand te houden is niet eenvoudig. Peter is al ruim 40 jaar actief als onderzoeker en natuurbeheerder en heeft daarmee een schat aan kennis opgedaan. Maar desondanks blijven natuurontwikkelingen vaak lastig in te schatten. Het blijft een zaak van redeneren, proberen en bij te sturen daar waar mogelijk. Dit bijsturen op eigen erf doet Peter handmatig

of machinaal. Hij zet geen grazers in om de vegetatie kort te houden. Dit om te voorkomen dat de dieren daar gaan grazen waar dat nu juist niet de bedoeling was.

Als libellenspecialist speelt water een belangrijke rol binnen Peter zijn thuis-biodiversum. Daarom heeft hij ook een serie, gekoppelde, vijvers achter elkaar laten graven. Die vijvers kunnen door de lemige bodem relatief eenvoudig water vasthouden. Door een licht verval kan de eerste vijver van water worden voorzien waarna met kanaaltjes de achterliggende, naar wens, met water kunnen worden bevoeid. Dit water wordt deels van 10 meter diepte opgepompt. Kwalitatief goed water is zeer belangrijk voor de kansen van natuurontwikkeling. Naast kalk bevat het grondwater bij hem ook veel ijzer. Dit ijzer wordt in een “bezinkvijver” grotendeels eerst afgescheiden. Dit om te voorkomen dat alles rood en troebel wordt. Op deze wijze kunnen allerlei stadia van vijverontwikkeling - van kale grond tot vrijwel dichtgegroeid - worden gerealiseerd zodat er een breed scenario aan waterecotypen voor de diverse libellensoorten ontstaan. Een tip van Peter was daarbij nog wel om de vegetatie in het terrein nabij de woning relatief kort te houden. Dit om het gebied rondom de woning goed toegankelijk en “multi-inzetbaar” te houden (als voor spelen of buiten koken). Je moet tenslotte ook kunnen genieten van je eigen Biodiversum!

In september 1925 werd bij Bloemendaal Thijsses hof geopend en aangeboden aan de bekende natuurvorser Jacobus Pieter Thijssse. Dit was de eerste heemtuin van ons land. Nu, honderd jaar later, werkt Peter de Boer aan zijn Biodiversum. Hoewel een heemtuin ook een meer educatief karakter heeft, zijn beide initiatieven gericht op het verhogen van de biodiversiteit in kleine gebieden. Zo’n “klein” gebied - zeker als het wordt vergeleken met de reguliere natuurgebieden van de natuur-beherende instanties - kan 1-2 hectare groot zijn maar ook de eigen tuin biedt vaak volop mogelijkheden tot het vergroten van de biodiversiteit. Mensen die plannen hebben maar er zelf niet uitkomen, kunnen altijd contact opnemen met Geaflecht of Peter de Boer voor inrichtingsadviezen of om te worden doorverwezen naar ondersteunende derden of informatie.

Tot slot bood Peter de excursiegangers aan om zijn Biodiversum over een paar jaar nog eens te bezoeken als de inrichtingsfase is afgerond en de natuur zich volop heeft kunnen ontwikkelen. Deze uitnodiging nemen wij t.z.t. graag aan. Na nog een drankje genuttigd te hebben en een bedankje en presentje voor Peter, werd zo rond half één afscheid genomen en iedereen een goede thuisreis toegewenst. Al met al was het een zeer geslaagde ochtend en zeker voor herhaling vatbaar over enkele jaren!

Viervlek. Foto: Harm v/d Duim

De das in Friesland

Zonder dat we het in de gaten hebben, wonen er dassen in onze omgeving. Ze wonen onder de grond, in een burcht met gangen en hollen en ze leven 's nachts. Dassen hebben zich aangepast; ooit leefden ze bovengronds, ooit kregen ze wel 9 of 10 jongen per jaar (nu is dat 2-4). Met de komst van de mens in zijn leefgebied, heeft de das een stapje teruggedaan en is een nachtdier geworden.

Dassen zijn trouw aan hun omgeving. De burchten kunnen heel groot zijn. Unieke bouwsels die de eeuwen trotseren. In Schotland is ooit een burcht van 10.000 jaar oud gevonden en er zijn nog wel oudere. Burchten kunnen heel veel in- en uitgangen (pijpen) hebben. Achter iedere pijp schuilt dus niet een aparte burcht, nee, ondergronds krioelt het van de gangen. Die gaan soms tot wel vier meter diep. Het feit dat deze bouwsels zolang meegaan, zegt alles over de deskundigheid waarmee de dassen dit maken. Een ingestorte burcht komt voor, maar dan is bv een overstroming of moedwillige vernieling de oorzaak.

Dassen wonen graag bij elkaar. Families blijven in de buurt, maar niet elke burchtbewoner is familie, daarom noemen we dit een 'clan', wat aangeeft dat er wel een verbinding, gezamenlijk doel of (verre) afstamming is. Toch is het gemiddelde aantal bewoners in een burcht 3 of 4 dassen. Dat komt omdat er burchten zijn met misschien wel 7 of 8 dassen, maar ook burchten waar een das alleen woont.

Dassen zijn voor het ecosysteem belangrijk. Wat ze doen? Door dat gegrave en gewroet in de bodem zorgen ze voor plantenverstoring wat er toe leidt dat nieuwe planten zich kunnen wortelen en plantenresten beter verteren. Via hun mest verspreiden ze zaden. De hollen met lange gangen geven aan andere dieren plek om te schuilen. Het zijn tevens nieuwe leefgebieden voor amfibieën, ongewervelden, insecten, maar ook kleine zoogdieren, planten en schimmels. Kortom, de das is een ecosysteemingenieur en behoort terecht tot de beschermde diersoorten (ook hun burcht is wettelijk beschermd).

Dassen zijn voor het ecosysteem belangrijk. Wat ze doen? Door dat gegrave en gewroet in de bodem zorgen ze voor plantenverstoring wat er toe leidt dat nieuwe planten zich kunnen wortelen en plantenresten beter verteren. Via hun mest verspreiden ze zaden. De hollen met lange gangen geven aan andere dieren plek om te schuilen. Het zijn tevens nieuwe leefgebieden voor amfibieën, ongewervelden, insecten, maar ook kleine zoogdieren, planten en schimmels.

Kortom, de das is een ecosysteemingenieur en behoort terecht tot de beschermde diersoorten (ook hun burcht is wettelijk beschermd).

Iedere medaille heeft een keerzijde. De das zorgt ook wel eens voor overlast en schade. Dassen graven instinctief in hoge zandgronden, zandbulten, zandruggeten en zanddijken. In het zand graaft het natuurlijk het best. In Friesland zijn dan ook de meeste dassenburchten te vinden in de Zuid-Oosthoek en Gaasterland. Toch proberen dassen ook wel eens wat andere grondsoorten uit, met beperkt resultaat. Vaak geeft een hoger gelegen plek de doorslag. Vandaar dat er enkele jaren geleden in de spoordijk werd gegraven. Ook gaan dassen wel eens naar keerdijken in het landschap.

In het geval van schade of gevaar voor de veiligheid, moet er uiteraard worden ingegrepen. De landelijke Stichting Das en Boom heeft wat betref spoordijken een protocol ontwikkeld wat met succes enkele keren is toegepast. Ook voor keerdijken bestaat zo'n richtlijn, waar waterschappen mee werken. De das wordt gerespecteerd als beschermd dier en op deze wijze kunnen we goed samenleven met dassen.

Maar hoe is dat voor particulieren? Wanneer je in een dassengebied woont en de dassen je tuin omwoelen op zoek naar voedsel? Er zijn een paar dingen die je zou kunnen doen:

Verminderen voedselaanbod (valfruit, maiskolven, bessen, slakken, muizen, ratten).

Conditie van het gazon verbeteren.

Afsluiten tuin (gaas / stroom).

Stinkmiddelen.

Dassen zoeken vooral in grasvelden naar wormen, emelten en andere insectenlarven. Het zijn uitstekende gravers en met hun snuit wroeten ze op zoek naar die lekkernijen. Verdwijnen de larven, dan verdwijnt de das ook. Regenwormen is het hoofdvoedsel, dat slurpen ze zo uit het gras zonder te schade aan te richten. Larven kun je bestrijden met aaltjes. De conditie van het grasveld verbeteren zorgt ook voor minder insectenlarven. Wil je de das uit de tuin (of gedeelte) weren, dan is een gaasraster of schrikdraad vaak afdoende. Drie draden op 5,10 en 15 cm of twee draden op 5 en 15 cm boven de grond zijn voldoende. Of stinkmiddelen die in de handel zijn voldoende werken is niet duidelijk, evenmin als muziekgeluiden op een bepaald volume.

Een das in de tuin geeft de mogelijkheid van dichtbij dit mooie dier te observeren. Bezoeken zijn meestal slechts tijdelijk. Er van genieten is vaak de beste oplossing.

Jet Hofstra

Help !

Er ligt een dode das naast de weg. Of: u heeft met de auto een das aangereden.

Of: u loopt in het bos, overdag, en ziet een das rondscharrelen.

Deze scenario's komen voor en zijn alle drie alarmerend. Want wat moet u doen??

Een dode das

Zie je dit, ga er heen en vergewis u er van dat de das dood is. Een das kan zich nl. 'dood houden'. Let op of hij nog ademt, raak hem met een voorwerp aan (stok). Als hij niet beweegt voel of het achterlijf warm is. Raak nooit de kop aan! Leg het dier vervolgens aan de kant van de weg.

Let op!: Elk wild dier die in het nauw gedreven is zal u in 99% van de gevallen proberen te bijten, ook een das. De kaken van een das zijn uitzonderlijk krachtig en hij kan dan ook serieuze verwondingen toebrengen.

Vervolgens is het zaak iemand in te schakelen die het dier ophaalt.

Twee opties:

- u belt de dierenambulance van het gebied. Kan ook via het landelijk nummer 06 482 799 68 (dag en nacht bereikbaar, bellen en whatsapp)
- u belt (ook whatsapp of mail) het meldpunt van de werkgroep dassen in Fryslân: Jet Hofstra, 06 519 77 451 jethofstra9@gmail.com.

Geef de locatie door(weg, hectometerpaaltje, huisnummer) en een foto van het dier. Kunt u het geslacht zien? Mannetje heeft een penisbot net als een hond, vrouwtje heeft 6 tepels onder haar buik. Is ze zingend, dan zijn deze opgezwollen en zie je kale plekken onder de buik.

Al deze gegevens zijn nuttig, met name bij een zingend vrouwtje. Jonge dassen kunnen dan indien mogelijk bijgevoerd worden en zijn niet ten dode opgeschreven.

De aangereden das

In de schemertijd 's ochtends en 's avonds gaan dassen op pad. Ze zoeken hun voedsel bij de burcht, maar ook verderop. Ze lopen langs vaste paden, die helaas ook vaak wegen kruisen.

Het is dan ook een vriendelijk verzoek namens de dassen om rond schemertijd opletend en langzaam te rijden op de wegen

De Streek 8
Terwispel
(bij Gorredijk en Drachten)
Telefoon 0513-464994
www.vbn-parket.nl

Dagelijks
geopend tot 18.00 uur
donderdag tot 21.00 uur
zaterdag tot 16.00 uur

PARKETBOERDERIJ VBN-TERWISPEL

ADVOCATENKANTOOR

Floen

OMGEVINGSRECHTADVOCAAT

advies, mediation en rechtsbijstand

GRATIS
Eerste gesprek
0516-481171

GRATIS
Juridisch
inloopspreekuur
elke vrijdag
16:30 - 17:30 uur
Bibliotheek
Gorredijk

www.advocatenkantoorhoen.nl
info@advocatenkantoorhoen.nl

Taxi MOLL

Wetterkant 2
8401 GC Gorredijk
info@taximoll.nl
www.taximoll.nl

0513 46 13 55

veenstra ✓

zonwering & woningstoffering

Stationsweg 33
8401 DL Gorredijk

T 0513 465708
F 0513 461954

www.veenstragorredijk.nl
info@veenstragorredijk.nl

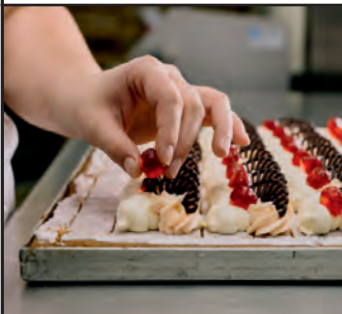
Gorredijk Heerenveen Sneek

Wat u beweegt, houdt ons bezig

HAARDEN EN KACHELS
TOER- EN SPORTRIJWIELEN
GAS- EN WATERLEIDING
GASFORNUIZEN EN KOMFOREN

J.E. DE JONG

Hoofdstraat 15-17 - Gorredijk - Telefoon 0513-461357

DE BAKKERS
VAN VERLOOP

**De Bakkers
van Fryslân**

Oandacht smakket

Bijlsma

Gorredijk

Gall&Gall Etos Primera

Hofland 1 - 8401 SH Gorredijk
Telefoon (0513) 46 23 80
info@albertheijn-gorredijk.nl

www.facebook.com/ahgorredijk

365 dagen per jaar geopend! ELKE DAG VAN 8.00 TOT 21.00 UUR

in met name Zuid-Oost Friesland.

Heeft u een das aangereden, rijd dan niet door! Stel vast of het dier dood is of nog leeft (zie boven). Bel zo spoedig mogelijk een dierenambulance. Dat kan via het landelijk nummer 06 482 799 68 (dag en nacht bereikbaar, bellen en whatsapp) maar uiteraard ook rechtstreeks naar de dierenambulance in de regio. (alle nummers te vinden op de website Rondstruinen.nl) Ook kunt u altijd bellen, (of whatsapp, mail) naar het meldpunt van de werkgroep, 06 519 77 451, jethofstra9@gmail.com

De das die je overdag tegenkomt

Dassen zijn nachtdieren. Wees ervan bewust dat een das midden op de dag uitzonderlijk is. Het betreft dan meestal een dier dat hulp nodig heeft. Observeer het dier of hij mank loopt, slaapt met zijn lijf of ander opvallend gedrag toont. Maak foto's of een filmpje en neem contact op met het meldpunt van de werkgroep of de dierenambulance. Wacht niet!! Blijf in de buurt en geef zo goed mogelijk de locatie door. De -zieke- das zal u dankbaar zijn.

De wilgenwereld (Deel 2)

2. Wilgen en de griendcultuur

In het vorige artikel hebben we de wilgensoorten gemakshalve verdeeld in griendwilgen en moeraswilgen. In dit stukje gaan we nader in op de wilgen in de griendcultuur.

Griendwilgen

De griendwilgen horen van nature thuis in het winterbed van de grote rivieren. Hier worden ze niet door andere boomsoorten verdrongen, doordat ze, beter dan welke andere Nederlandse boom ook, aan overstromingen zijn aangepast. Niet alleen winterse onderdompeling, ook incidentele overspoeling in het groeiseizoen verdragen deze wilgen. De smalle, 'gestroomlijnde' bladeren en de gewoonlijk taaie twijgen worden niet snel door de stroom afgerukt. Stammen die lang in het water staan vormen steltwortels. Dit verschijnsel is behalve langs de rivieren ook te zien bij de wilgen die tussen het riet in Flevoland en op sommige

Griend langs de Oude maas

baggerstortterreinen zijn opgeslagen. Als de stammen door ijsgang of sterke stroom worden verminkt, vormen de planten aan de voet snel talrijke nieuwe zijtakken, een eigenschap waarvan in de griendcultuur dankbaar gebruik wordt gemaakt. Afgebroken stukken kunnen op de plaatsen waar ze aanspoelen, wortelen en tot nieuwe planten uitgroeien (het ligt voor de hand dat dergelijke planten gemakkelijk te stekken zijn!). Op plaatsen die het meest aan de stroom zijn blootgesteld, kunnen zich geen bomen handhaven. Hier zijn struikvormige wilgen de pioniers en tegelijk de beheersers van het eindstadium van de vegetatieontwikkeling: bittere wilg, katwilg en amandwilg. Waar de overstroming minder vaak en minder diep plaatsvindt, kan zich bos ontwikkelen. Hierin overheerst de schietwilg, soms vergezeld door de basterdkraakwilg. Anders dan in het struweel blijft in het schietwilgenbos veel blad op de bodem liggen, dat bij overstroming niet wegspoelt maar met slib wordt bedekt. Zo ontstaat het voor dit bos karakteristieke bodemprofiel, waarin humus- en sliblaagjes elkaar afwisselen.

In het verleden draaide het hele leven om bomen. We tooïden ons met hun bloemen we aten hun fruit, we kleeadden ons met hun bladeren en vezels, we zochten onderkomen onder hun takken. We klommen erin om ons te beschermen tegen roofdieren. We warmden ons aan hun brandhout, sneden stokken uit de stam om onze oude botten te ondersteunen en onze aanvallers weg te slaan. Het was dik aan tussen de bomen en ons. Wat is het vandaag gemakkelijk om te vergeten hoe innig we met de natuur omgingen, nu we ons in ultramoderne kantoren bewegen tussen de meest geavanceerde machines en computers die in een oogwenk de hoogste prestaties leveren.

Tenzin Gyatso, veertiende Dalai Lama

De Rounte
Speciaalzaak in natuurvoeding
Formanjestrijtte 2
8401 VK Gorredijk
tel. 0513 463375

Biologische producten staan voor
een duurzame landbouw en dierenwelzijn

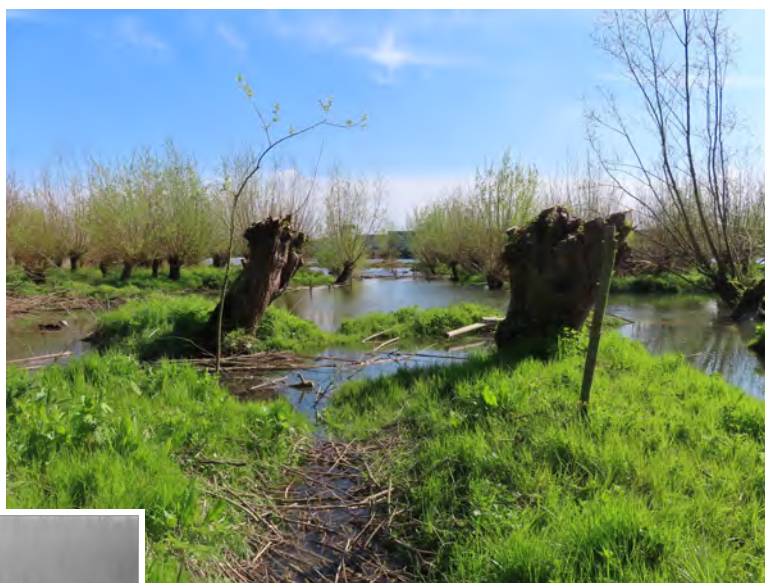

Ligging van de grienden in NL

(hoepels – ‘hoepgriend’), schopstelen e.d. Later werd het hout uit de hakgrienden alleen nog gebruikt voor het produceren van zinkstukken. Snijgrienden worden om de één of twee jaar gesneden en leveren dunne wilgentakken (twijg, teen of band genoemd) die gebruikt worden als bindmateriaal en bij de vervaardiging van o.a. manden. [Katwilg en Amandelwilg zijn de meest uitgesproken vlechtwilgen.](#) Griendwerkers spreken over ‘rood’ (schietwilg, kraakwilg en de hybride) dat als kniestoof werd gehakt, en ‘grauw’ (katwilg, amandelwilg, bittere wilg en Duitse dot), dat

Grienden

Onder grienden verstaat men stukken land die beplant zijn met wilgenstruiken. De eerste grienden in de Biesbosch werden aangelegd in de 16^e eeuw, hoewel bekend is dat er in streken rond de Biesbosch al grienden bestonden in 1450. De teelt van wilgenhout was vooral belangrijk rond 1900. Er waren in die tijd grote oppervlaktes aan wilgenhakhoutbossen in Nederland. Vooral de Biesbosch was van groot belang voor de griendcultuur. In deze streek drukte de griendcultuur door zijn oppervlakte en het aanzienlijke aantal mensen dat daarin werkzaam was een grote stempel op de omgeving. Bovendien was de Biesbosch voor 1970 een zoetwatergetijdengebied met een zeer karakteristiek en afwisselend milieu, dat enorme invloed had op de leefomstandigheden in deze streek. Grienden kunnen op basis van hun ‘oogstcyclus’ worden onderverdeeld in hak- en snijgrienden. Hakgrienden worden in het algemeen om de drie jaar geoogst en leveren relatief dik hout, dat vroeger gebruikt werd voor het maken van vaten

Hakgriend, voorjaarsaspect

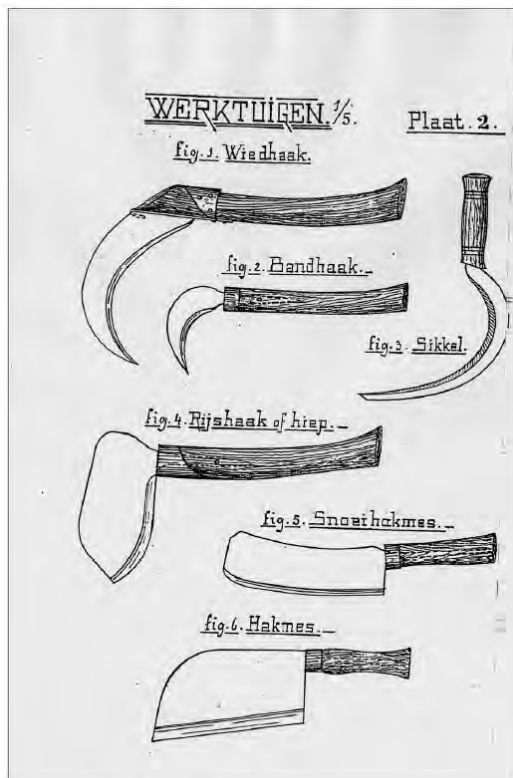
op de grond of op 35 cm hoogte werd afgedaan.

Variatie

Om de beste toepassing voor het te maken product te vinden werd natuurlijk druk geëxperimenteerd met allerlei hybriden, klonen en variëteiten. Dit verklaart het grote aantal wilgen-taxa dat in de Biesbosch werd aangetroffen. De aanwezigheid van verschillende salicetums (wilgenarboretums) hangt daar wellicht mee samen. In Nederland zijn een groot aantal lokale benamingen in gebruik geweest voor de diverse in de griendteelt gebruikelijke wilgen

De griendwerker

Gereedschappen van de griendwerker

Visfuk van 'beugelgrauw'.

zoals: katgrauw, ijsgrauw, beugelgrauw, gele tweebast, Belgisch rood enz. Het kostte in onderzoeken heel wat moeite om de botanische identiteit van de wilgen te achterhalen, hetgeen dan ook niet in alle gevallen gelukt is. De oogst vindt plaats van november tot april, dus in de rustperiode van het hout. Zowel aanleg, oogst als onderhoud van de grienden gebeurde handmatig met een groot aantal gereedschappen zoals o.a. snoeimess, modderbeugel, rijshaak, hiep en teenmes. Pogingen om de griendcultuur te mechaniseren zijn nooit een succes geworden.

Hard bestaan

Het leven van de griendwerkers in de Biesbosch was een hard bestaan. Veel griendwerkers werkten 's zomers bij de boer en 's winters in de griend. De lange werkweek begon al vroeg. Na het inpakken van de spullen werd in het holst van de nacht vertrokken naar de grienden. Vaak moest er 4-5 uur worden geroeid voordat men op de plaats van bestemming aankwam. Overnacht werd er in de griendkeet, keten van riet of hout, waar na het werk eerst nog een maaltijd moest worden

De griendhut

klaargemaakt. Dit gebeurde in een grote pot boven het vuur. Meestal werd voor de hele ploeg (10-16 man) aardappels geschild en gekookt. Groente en spek bracht ieder voor zichzelf mee. De kisten die men had meegenomen om eten te bewaren gebruikte men als zitplaats rond het vuur. In de keet was het koud en rokerig omdat er nauwelijks geventileerd kon worden. 's-Nachts sliep men in bultzakken op stro. Als het hoog tij was geweest wemelde het van de ratten die het water ontvluchtten en die naar de hoger gelegen keten kwamen. Het weekloon van de griendwerkers bedroeg tussen 5 en 15 gulden. Door sociaal-economische en milieufactoren zette na 1945 een sterke achteruitgang in van de griendcultuur.

De griendwerkers ruilden hun harde bestaan met weinig zekerheden dan ook graag in voor een baantje in één van de moderne opkomende industrieën. Hierdoor daalde de vraag naar griendhout. Het wilgenhout werd vervangen door plastic en andere materialen. Na het wegvallen van het getij in 1970 en het stopzetten van de subsidie in 1971 werden grote arealen griend aan hun lot overgelaten. Alleen uit cultuurhistorisch oogpunt worden sommige percelen nog als griend onderhouden.

Bronnen:

E.J. Weeda et al - Nederlandse Oecologische Flora (Deel 1 – 1985)

Bert Maes – Inheemse bomen en struiken in Nederland en Vlaanderen (2013)

Leni Duistermaat – Heukels' Flora van Nederland 24^e druk (2020)

Louis Bolk Instituut – Whitepaper wilgen – vergeten oerhollandse klassieker vol potentie -kennisdocument mogelijkheden wilgen(tenen) (2024)

Zwaenepoel, A., Cosyns, E., Maes, B. & van Loon, R. (2014). Wilgenkartering in de Brabantse, Sliedrechtse en Dordtse Biesbosch 2012-2013

I. Strouken en A. vd Zeijden – Riet- en griend-cultuur in Nederland. Volkscultuur. Jaargang 10, nummer 3 (1993)

Doorgeschoten griend

Frank van Gessele (ff.vangessele@gmail.com)

Dat ziet er netjes uit !

Het was droog en zonnig voorjaarsweer en dan is het druk op de volkstuin. Er kwam iemand kijken bij een tuin vlakbij. "Oh, dat ziet er netjes uit!", hoorde ik. Ik keek even die kant op om te zien wat ze bedoelde. Drie keer raden: een overvloed aan kale grond! Hier en daar stond wel een rijtje groente, verder was alles kaal.

Alles onder controle van de tuinder met de schop, zo lijkt het. Maar tegelijk gaat de structuur van de grond achteruit en droogt het ook erg uit. We hebben het dan over de bodem. Dat is geen laag zand of klei of veen waar we planten op laten groeien, maar ook een ecosysteem dat barst van het leven. Denk aan wormen, duizendpoten, schimmels, bacteriën, algen, nematoden. Daar weten we eigenlijk nog niet eens zoveel van, maar het is wel heel belangrijk om daar goed voor te zorgen en respect voor te hebben.

De natuur zorgt met een pioniervegetatie voor een snelle bedekking van een terrein. Het kan kaal zijn geworden doordat het net is drooggefallen is, afgebrand of opgespoten. Of zoals bij een akker of volkstuin: net geploegd, gefreesd of gespit en kaal gehouden door schoppen.

De planten die er het eerst gaan groeien en de grond snel bedekken zijn pioniersplanten als klaprozen, teunisbloemen, jakobskruid of knopkruid.

Ze maken de bodem klaar voor verdere begroeiing. Je ziet ze vaak in wegbermen, langs het spoor, aan de rand van een akker en op een volkstuin. Wordt de grond niet verder verstoord, dan zijn er andere planten die zich daarna gaan vestigen en de pioniers -soorten verdringen.

Zijn er mollen en molshopen, dan kunnen er nog steeds pioniersplanten kiemen in de losse molshopengrond: hier en daar een klaproos! Blijf je aan het schoppen en harken in je tuin, dan blijven die pionierssoorten aanwezig: dat is het 'onkruid' in je tuin.

Eenjarigen zaaien en bodem bedekkende vaste planten aanplanten op de kale plekken is dan een verbetering. Het zorgt voor een microklimaatje in je tuin. De bodem is bedekt en tussen de bladeren wordt vocht vastgehouden.

Je kunt ook groenbemers zoals klaver-

- Advies
- Snoeien
- Houtwerk
- Kappen
- Grondwerk
- Stobbenfrezen

Tel 06 205 08 207
info@deboomsnoeiman.nl
www.deboomsnoeiman.nl

soorten inzaaien om een kaal stuk tuin te verbeteren. Stikstof uit de lucht wordt door klavers vastgelegd in knolletjes aan hun wortelgestel en daar kan het volgende gewas op die plek weer van profiteren.

Tussen de rijtjes groente in je moestuin kun je ook leuke en nuttige eenjarigen kweken: bloemen en kruiden als goudsbloemen, juf-fertje in 't groen, slaapmutsje, dille, afrikaantjes, viooltjes en rucola. En de overgebleven kale stukjes bedek je dan met grasmaaisel, bosjes uitgetrokken onkruid, grote losse bladeren van rabarber, zuring, smeewortel en mierikswortel die hun opgeslagen voedingsstoffen bij het verteren ook weer afgeven aan de bodem.

le grond wel fijn. Er zijn zandbijen, graafwespen en graafbijen die hun nesten in de grond maken. En zij zijn belangrijke bestuivers voor wilde planten en gewassen. Vogels als mussen nemen graag een zandbadje. Ze badderen in het losse zand om zo de parasieten weg te krijgen die tussen hun veren zitten. En molshopen zijn ook handig als je even wat potgrond nodig hebt. Maar kale vlaktes in je tuin kun je beter vermijden.

Die schoffel kun je dus wel wegdoen. Je tuin wordt er zo wellicht niet "netter" op volgens sommige mensen, maar wel een stuk mooier en interessanter, ook voor de 'beestjes'.

Christine Hofman

Natuur en recht

door Moira Hoen (1)

Jurisprudentie: (Probleem) wolf mag worden gedood

Waar gaat het over?

Gedeputeerde Staten (GS) van de provincie Gelderland hebben op 6 mei 2025 een omgevingsvergunning verleend voor het doden van één specifieke (probleem) wolf in Nationaal Park de Hoge Veluwe, omdat deze wolf op 13 april 2025 een hardlooper heeft aangevallen en gebeten en volgens onderzoek deze wolf bij meerdere zogenaamde wolf-mens incidenten betrokken zou zijn geweest.

Vier partijen zijn het hier niet mee eens en hebben bezwaar gemaakt tegen die omgevingsvergunning. In een spoedprocedure hebben zij aan de voorzieningenrechter gevraagd om te bepalen dat de wolf niet mag worden gedood voordat GS op hun bezwaren hebben beslist.

Deze verzoekers hebben voor hun bezwaar drie hoofdredenen aangevoerd. Volgens hen is het doden van de wolf niet nodig voor de bescherming van de openbare veiligheid. Daarnaast is er volgens hen geen noodzaak voor afschot van de (probleem) wolf. Tenslotte zijn volgens de verzoekers vele andere minder verstrekende oplossingen mogelijk dan het doden van de wolf.

Het oordeel van de voorzieningenrechter

Beoordeling of de bezwaren van verzoekers een redelijke kans van slagen hebben

Als de bezwaren van verzoekers volgens de voorzieningenrechter een redelijke kans van slagen maken, dan kan de voorzieningenrechter het besluit tot vergunningverlening schorsen en mag de wolf voorlopig niet worden afgeschoten. In dit geval oordeelt de voorzieningenrechter dat de bezwaren geen redelijke kans van slagen hebben. De voorzieningenrechter licht dit toe aan de hand van de bezwaren van verzoekers.

Voldoende aannemelijk dat de wolf individueel identificeerbaar is?

Volgens de verzoekers is de wolf niet, of onvoldoende, individueel te identificeren en is onvoldoende

duidelijk of de wolf die betrokken was bij het bijtincident ook betrokken was bij andere wolf-mens incidenten. De wolf vertoonde volgens hen geen afwijkend gedrag bij het bijtincident, omdat wolven van nature getriggerd worden door rennen en het bijtincident het gevolg was van het natuurlijk (jacht) instinct van de wolf. Als er wel gesproken zou kunnen worden van afwijkend gedrag dan is dit volgens verzoekers het gevolg van menselijk handelen en recreatiedrukke in het park. Ook is volgens verzoekers niet uit te sluiten dat het om defensief gedrag gaat van een vaderwolf ter verdediging van een voortplantingslocatie.

Volgens de voorzieningenrechter hebben GS voldoende aannemelijk gemaakt dat de (probleem) wolf op basis van uiterlijke kenmerken te onderscheiden is van de overige roedeldieren. De voorzieningenrechter gaat hierbij uit van een deskundigenadvies van 27 april 2025 en een nader rapport van dezelfde deskundige van 13 mei 2025 waarin uiterlijke kenmerken van de betreffende wolf worden beschreven en foto's zijn opgenomen.

Verzoekers hebben tegenrapporten overgelegd onder andere van een wolvenecoloog en een wolvenexpert en aangevoerd dat wolven visueel moeilijk van elkaar te onderscheiden zijn, zeker als ze afkomstig zijn uit hetzelfde nest. Met beeldmateriaal is getoond dat uiterlijke kenmerken door lichtinval, houding of weersomstandigheden een behoorlijke variatie tonen en daardoor veel fouten worden gemaakt. Volgens een recente voorgangsrapportage van BIJ12 is verder onduidelijk of de vaderwolf nog wel in het park aanwezig is.

De voorzieningenrechter vindt de tegenrapporten onvoldoende overtuigend en volgt de oorspronkelijk deskundige in diens advies en nadere rapportage.

Bestaat noodzaak voor afschot (probleem)wolf? Is sprake van afwijkend gedrag?

De voorzieningenrechter oordeelt dat er noodzaak bestaat voor afschot van de (probleem)wolf, omdat voldoende aannemelijk is dat de wolf zowel bij het bijtincident op 13 april 2025 als bij meerdere wolf-mens incidenten daarna betrokken was. De voorzieningenrechter baseert zich hierbij op een genetische verwantschapsanalyse, uiterlijke kenmerken en een foto die door de gebeten persoon gemaakt is van de wolf, ook al is deze foto volgens de voorzieningenrechter van slechte kwaliteit. Daarnaast vonden de incidenten plaats binnen enkele dagen op een beperkte locatie. Hierdoor ligt het volgens de voorzieningenrechter niet voor de hand dat andere wolven van de roedel in de periode en op die plek hetzelfde gedrag zouden vertonen.

De voorzieningenrechter oordeelt ook dat GS voldoende aannemelijk hebben gemaakt dat die wolf afwijkend gedrag vertoont, omdat volgens getuigen de hardloopster was gestopt met rennen en stilstond, maar toch werd gebeten. Andere mogelijke redenen voor het gedrag van de wolf die verzoekers hebben aangevoerd worden door de voorzieningenrechter niet gevolgd. Volgens de voorzieningenrechter staat vast dat de (probleem) wolf niet de vaderwolf is en dus niet de kraamlocatie beschermt en ook dat de wolf geen prooi- en beschermde, omdat niet aannemelijk is gemaakt dat er prooi aanwezig waren.

De voorzieningenrechter merkt wel op, dat zij niet op voorhand volledig overtuigd is dat de wolf afwijkend gedrag vertoonde bij de andere wolf-mens incidenten, omdat de rapportage daarover te beperkt is. De voorzieningenrechter vindt wel voldoende aannemelijk dat de wolf op die momenten niet-schuw gedrag vertoonde, omdat dit blijkt uit foto's die mensen in april 2025 op zeer korte afstand van de (probleem) wolf hebben genomen.

De voorzieningenrechter oordeelt daarom dat het afwijkende gedrag en het niet-schuwe gedrag van de wolf voldoende noodzaak oplevert om in te grijpen in het belang van de openbare veiligheid en zo toekomstige bijtincidenten te voorkomen.

Andere minder verstrekende oplossing dan het doden van de wolf?

Volgens verzoekers zijn er vele andere oplossingen, zoals het goed monitoren van de wolf, tijdelijk (geheel of gedeeltelijk) sluiten van het park, meer toezicht en handhaving op de paden, een voerverbod, verjagen van de wolf of aversieve conditionering (bijvoorbeeld paintballen).

De voorzieningenrechter gaat hier niet in mee. Volgens de voorzieningenrechter is het voor onbepaalde tijd

sluiten van (delen van) het park te verstrekken voor het beschermen van één (probleem) wolf en is het ook geen gelijkwaardig alternatief, omdat pas na het weer openen van het park kan worden vastgesteld of het gedrag van de wolf is veranderd. Als het gedrag niet is veranderd, dan wordt dit pas zichtbaar bij het volgende bijtincident. De voorzieningenrechter begrijpt dat GS dit risico niet willen nemen.

Aversieve conditionering was een reële optie geweest in een vroeg stadium, maar volgens de voorzieningenrechter is het afwijkende gedrag zo vergevorderd en is de wolf in een recreatieve omgeving waarbij meer wolf-mens interacties onvermijdelijk zijn, dat niet aannemelijk is dat aversieve conditionering nog effectief is. Wetenschappelijk staat niet vast dat de inzet van paintball of ander impactvolle projectielen effectief is en een geschikt alternatief is. Ook hier blijkt de effectiviteit pas als het opnieuw mis zou gaan, waarbij niet uitgesloten is dat de gevolgen van een volgend bijtincident verder zouden strekken. De voorzieningenrechter begrijpt daarom dat GS de openbare veiligheid zwaarder laat wegen.

Verder nemen monitoren en verjagen van de wolf volgens de voorzieningenrechter het afwijkende gedrag niet weg.

Andere geopperde alternatieven

De voorzieningenrechter kan de verzoekers wel volgen in hun algemene stelling dat het probleemgedrag van wolven vaak het gevolg is van menselijk handelen waardoor een wolf minder schuw wordt. De voorzieningenrechter vindt het ook begrijpelijk en terecht dat verzoekers GS en de vergunninghouder/het park oproepen om meer preventieve maatregelen te nemen en ook hard op te treden tegen mensen die wolven voeren en lokken. Ook zou het volgens de voorzieningenrechter wenselijk zijn als de vergunninghouder/het park zou meewerken aan de landelijke monitoring van wolven door BIJ12, zodat de ontwikkeling van de populatie zo inzichtelijk mogelijk is en incidenten van individuele wolven beter in kaart gebracht kunnen worden. Dat kan voorkomen dat situaties als die op 13 april 2025 zich voordoen. Dat verandert de situatie van de (probleem)wolf in deze zaak op dit moment echter niet meer. De voorzieningenrechter volgt GS dat dergelijke preventieve maatregelen op dit moment geen oplossing meer zijn om het gevaar van de (probleem) wolf weg te nemen.

Afbreuk gunstige staat van instandhouding?

Ter zitting hebben GS erkend dat de staat van instandhouding van de wolf niet gunstig is, terwijl zij in de omgevingsvergunning hebben gesteld dat de staat van instandhouding van de wolf gunstig is. Dit motiveeringsgebrek vindt de voorzieningenrechter niet een reden om het besluit tot vergunningverlening te schorsen. Volgens de voorzieningenrechter is afschot in uitzonderlijke gevallen mogelijk, ook als sprake is van een ongunstige staat van instandhouding. Anders zou in Nederland nooit tot afschot van een wolf kunnen worden overgegaan en dit strookt niet met rechtspraak van het Europese Hof van Justitie.

Conclusie: het gevolg van recreatiedruk en menselijk handelen (voeren en lokken van wolven) is dat een wolf hierdoor minder schuw kan worden en zijn natuurlijk gedrag als afwijkend gedrag kan worden beschouwd met in het ergste geval zijn doodvonnis.

Bron: <https://uitspraken.rechtspraak.nl/details?id=ECLI:NL:RBGEL:2025:3843>
Vindplaats uitspraak: Rechtbank Gelderland, 16 mei 2025, ECLI:NL:RBGEL:2025:3843

(1) Moira Hoen is naast advocaat ook mediator en heeft haar eigen advocatenkantoor in Wijnjewoude met een gratis inlooppreekuur in Gorredijk. Meer info: www.advocatenkantoorhoen.nl. Zij adviseert, bemiddelt en procedeert voor organisaties, bedrijven en particulieren. Ze staat regelmatig milieu- en natuurgroepen bij in bestuursrechtelijke procedures.

Wist u dat... bomen met elkaar kunnen praten?

Niet met woorden zoals wij, maar via een ondergronds netwerk van schimmeldraden – het *Wood Wide Web* genoemd. Via deze schimmels wisselen bomen voedingsstoffen en informatie uit. Ze waarschuwen elkaar bijvoorbeeld voor droogte of ziektes, en oudere bomen kunnen jonge boompjes helpen groeien door hen extra suikers te geven.

De natuur heeft dus haar eigen vorm van zorg en samenwerking – vaak onzichtbaar, maar diep verbonden.

KrektDijksma reclame

**in beweging
met kleur**

www.krektbijksma.nl

HAAK'S HOUTWERK
RUURD HAAKMA

Feanborch 20
8403 BJ Jonkerslân
0646-578531
houtwerk@kpnmail.nl

Marije Geertsma
FOTOGRAFIE

info@marijegeertsma.nl

administratiekantoor

Jan Kort

Molenwal 17
8401 CD Gorredijk

info@jankort.nl
Tel: 06 50271738

Samen veilig
& gezond

info@medprevent.nl 085-044 12 44 medprevent.nl

*Schilders
met hart
voor uw huis*

- Onderhoud
- Nieuwbouw
- Glas
- Wandafwerking

**Schildersbedrijf
J. Tenge**

Stationsweg 46 • 8401 DR Gorredijk
Tel. 0513 - 462896 • Mob. 06 - 50254038
E-mail: info@tenge-schilders.nl
Internet: www.tenge-schilders.nl

Voor Particulieren en bedrijven

**Planten voor uw tuin
koopt u natuurlijk
rechtstreeks bij de kweker!**

NU OOK SCHETSSERVICE

Gespecialiseerd in coniferen, heesters,
laanbomen, rhododendrons, buxus enz.
Deskundig advies.

Visser Plant

Boomkwekerij / Plantencentrum

Bûtewei 12 - 8408 HC Lippenhuizen
Telefoon 0513 - 46 15 78

UW HUIS, ONZE SPORT!

- ✓ Kennis
- ✓ Antwoorden
- ✓ Ideeën
- ✓ Contacten
- ✓ Tijd
- ✓ Enthousiasme

Wilt u een makelaarsteam
met deze combinatie?
Bel 0513 - 46 01 01

Badweg 30
8401 BL GORREDIJK
info@sierdmoll.nl

www.sierdmoll.nl

Sierd Moll
MAKELAARS

Waarnemingen

Van Rinse v/d Berg kregen we de volgende meldingen:

In earrebarre by Mefr. Nel Reitsma oan de Spinnerij 2 waard 10/4 troch aksters lêstich fallen, sa bot dat de earrebarre belies joech. Wurdt dit wol faker sjoen? In earrebarre lit him oars net drekst ferballe!

Famylje v/d Berg, Lippenhuzen: 13/4 in oehoe yn de Bakkefeanster Dunen, safier ôffrede, dat mei in gewoan tillefoanstje gjin goeie foto te meitsjen wie en de fierrekiker lei fansels thús.

Houtsnip op 30/3 by de krusing Bûtewei mei Âld Hearrewei. Ik wit net oft der wol wat binne, se sitte gauris yn greppels en binne dan net sa maklik te finen.

16 as 23/3 Blauwe hoanskrobber westlik fan de Waskemar, sawat 15 oere.

Op Goede Vrijdag zag Hans ten Hoopen twaalf foerageerde ooievaars vlak bij het Wijnjeterper Schar en twee kraanvogels op een zojuist royaal met drijfmest, aangevoerd met een tankwagen, ingespoten oranje verkleurd grasland. Een stoppende Brabander toonde zich verrukt: deze vogels zie je bij ons niet, en aan die kleur en geur zijn we gewend.

Bij Johannes, de Weverij te Gorredijk zitten een echtpaar holenduifjes (blaudokes) in de tuin. Ze hebben een nestje gemaakt onder de zonnepanelen, en daar zitten ze nu te broeden.

De eerste keer dat ik blaudokes heb gezien was in de tuin van de Vogelbescherming in Zeist, maar ik woon al 77 jaar in Gorredijk, maar heb ze hier nog nooit eerder waargenomen.

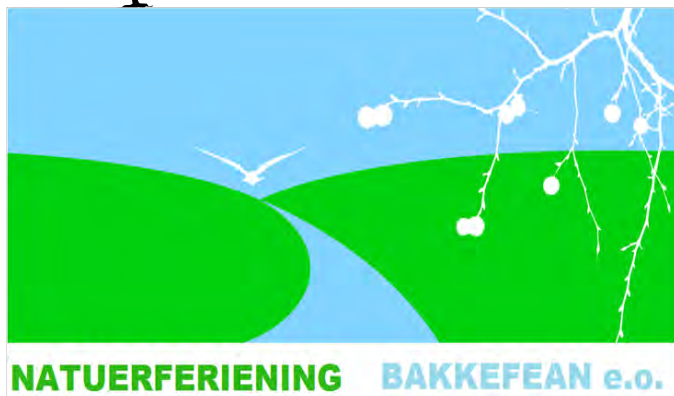

Op 7 april zag Mary van der Graaf) twee foeragerende lepelaars, elk voorjaar doen ze de Ulesprong in Tijnje wel even aan. Verder twee haviken in de grote iep, zij hebben/maken een nest in de buurt, en ook de buizerd blijkt interesse te hebben in een nest in onze enorme populier (twee jaar geleden hebben ze daar twee jongen grootgebracht). Verder ontdekten we een heggenmus paar met een nestje op een voor ons onhandige plek, maar ja, je moet de natuur respecteren. Alsof dat niet genoeg was liep er ook een reebok door het weiland (weidevogelreservaat) en waren er zeven hazen te zien. Een dag later de ijsvogel weer op be-

zoek gehad en voor het eerst dit jaar een gekraagde roodstaart (tijdens de lunch) ontdekt met op de achtergrond, net als de dag ervoor, de grazende reebok in het nabijgelegen weiland. Wat een overvloed in deze barre tijden.

Waarnemingen

Heeft u iets leuks of bijzonders gezien in de natuur? Wij stellen uw waarnemingen bijzonder op prijs! U kunt uw waarnemingen via geaflecht@gmail.com doorgeven. Liefst met een foto of filmpje, datum en plaats en bij voorkeur aanvullende informatie

Natuerferiening Bakkefean e.o.

(opgericht in 1951)

Voorzitter	Agaath Arends Mail: a.arends@xs4all.nl	Bremerweg 16	9248SH	Siegerswoude
Secretaris	Oene Roelsma Mail: oeneroelsma@hotmail.com	Noardkamp 15	9243KV	Bakkeveen
Penningmeester	Ingrid Arends Mail: penningmeester@natuur-bakkeveen.nl	Nije Buorren 40	9243JR	Bakkeveen
Bestuursleden:	Everard van der Wolfshaar Mail: wolfshaar@hetnet.nl	Nij Drintswei 2	9243SE	Bakkeveen
	Freerk v.d.Wal Mail: frevdwal@gmail.com	Finnekamp 11	9243JR	Bakkeveen

Melding beschadigde eikenboom

Beschadigde eikenbomen aan de Houtwal tijdens baggerwerkzaamheden:

Via een verontrust lid kwam er zaterdagmiddag een berichtje binnen van Geaflecht, waarna ik zondagmorgen vroeg op de fiets ben gesprongen om even polshoogte te nemen.

Ter plaatse aangekomen aan de Houtwal zag ik al gelijk zeker 25 stuks diverse licht tot zwaar beschadigde eikenbomen. Hoogstwaarschijnlijk heeft een kraan de persleidingen langs de bomen getrokken, waardoor ze beschadigd raakten.

Bij de inspectie over de Spoelstradraai gefietst. Wat is het bruggetje opeens smal geworden!

Bleken de leuning aan één kant helemaal naar binnen verbogen te zijn. De baggerschuit was tegen het bruggetje gevaren. Het bruggetje wordt er nu uitgehaald en door Macadam geïnspecteerd en onderhanden genomen.

Het waterschap, de gemeente en de opzichter van het baggerbedrijf zijn in geschakeld.

Op rij zijn de toezichthouders bij de baggerschuit langs geweest om hun beklag te doen.

Een bomenspecialist zal de schade opnemen en indien mogelijk herstelmaatregelen uitvoeren. Letterlijk en figuurlijk een maandagmorgen klus van de baggeraars.

Of er nog winst op dit gedeelte van de vaart wordt gemaakt is niet bekend.

O.R

Zwaluw

In een flits vliegt hij langs me heen
De eerste zwaluw
de zwaluw die zomer brengt
voorbij de grauwe donkerte
de zwaluw die woorden schrijft tegen lichte
luchten
Ik sta in de deur
op de grens van donkerte en wijde verten
gebonden en als een zwaluw zo vrij

De zwaluw die kou en winter verjaagt uit de
schuren,
die het goudstof van de nokbalken laat flonkeren in de late zon.
Die alle herinneringen aan de lange donkere winter verjaagt.
Alleen al de gedachte aan zwaluwen in winterslaap diep onder de grond, zo koud en broos zoals
mensen vroeger dachten.
Ze vliegen in en uit de tijd, zingen in de beslotenheid van boerenschuren, loodsen en garages.
Maar alleen zolang wij hen de ruimte geven.

Een kleine zwaluw was uit het ei gekropen in een nest dat hoog op een balk in de donkere schuur
was gebouwd. Beneden stonden die morgen de grote baanderdeuren wijd open, zodat het zonlicht
naar binnen stroomde. De kleine zwaluw balanceerde op de rand van het nest, kijkend naar het
licht. Ineens viel ze door de ruimte en merkte dat ze vliegen kon. Even verblindde het licht haar
toen ze de wijde invloeg. Overmoediger werd ze. Steeds hoger, steeds verder ging ze. Ze zag
koeien en paarden in de diepte traag over het land bewegen. Ze dacht dat ze tot de zon kon vliegen
of tot de vreemde bleke maan die laat in de middag tevoorschijn kwam. Maar de schemering viel
al in. Nog een laatste vlucht wilde ze maken laag over de grond scherend tussen de takken van de
boomwal. In razende vaart vloog ze voort, glijdend van de hoogten waar het zonlicht nog nagloeide
naar de schaduwen beneden. Was het de boerderijkat die haar afleidde?

Ze heeft bloed aan de vleugel zei Lea, toen ze met de gewonde zwaluw kwam aanlopen. De vleugel
is misschien wel gebroken. We moeten haar mee in huis nemen.

Zo kwam de kleine zwaluw in een doos met krantenpapier in de keuken.

Er kwam een rooster uit een oude ijskast op te liggen, zodat ze er niet uit kon en de hond niet bij
haar kon komen.

Telkens vielen de schaduwen van de mensen over de doos heen. Grote handen kwamen naar beneden
en pakten haar. Ze dwongen haar de snavel open te sperren. Ze stopten er vliegen in, maar niet
genoeg tegen de honger. Erg goed waren ze niet in het jagen op vliegen.

Weggekropen in een hoekje van de doos sliep ze die nacht. De pijn in haar vleugel begon iets te
zakken, maar toen het licht werd merkte ze dat ze hem haast niet kon bewegen.

Het wasrek werd uit de kast gehaald en op het aanrecht gezet. Daar kon de zwaluw op zitten. Na
een dag protesteerde ze niet meer tegen de vingers die haar snavel wilden openen. Na twee dagen
pikte ze met een razendsnelle beweging de vliegen tussen de trage vingers uit.

De mensen hadden meelwormen gehaald bij de dierenwinkel. Een stuk of zes at ze elke keer dat ze
werd gevoerd gulzig op. Dan wendde ze het kopje met het heldere oog af. Zo is het wel genoeg.
Na een paar dagen zat ze er vief bij, maar de gewonde vleugel bleef meer naar beneden hangen
dan normaal. Het duurde ruim een week voordat ze voorzichtig met de vleugels begon te klappe-
ren. De gewonde vleugel was nog niet echt genezen. Het was de vraag of het ooit helemaal goed
zou komen. Zou onze boerenzwaluw een huiszwaluw worden en een permanente gast zijn?

Ze zat op het wasrek in de keuken en fladderde onbeholpen. Ze probeerde een paar keer van de

stok te vliegen, maar zeilde onherroepelijk naar de grond, waar ze voor de neus van de nieuwsgierige hond terechtkwam. Ze pikte de meelwormen nu uit de hand en zag er glanzend uit.

Op een middag was ik aan het schoonmaken. Ik deed het raam in de kamer open om iets naar buiten te gooien. In één lange vlucht vloog ze door de keuken en de kamer. In een flits schoot zij langs me heen door de smalle kier in het raam. Laag over het wijde land, zij kon nog geen hoogte krijgen. Een honderd meter verder landde ze met moeite op het draad langs de sloot.

De mensen kwamen naar buiten gerend, het meisje riep en riep. Toen ze vlak bij was vloog de kleine zwaluw op en gleed over het weiland, net over de hekken en verdween tussen de bomen.

De dagen en weken daarna keken de kinderen voortdurend uit naar de kleine zwaluw. Vloog die zwaluw een fractie langzamer of moeizamer dan de anderen? Als er één over het schuurdak vloog, of laag over het land, die wat langzamer en wat minder behendig leek, riepen ze: daar gaat ze. Ze vroegen zich af waarom de kleine zwaluw weggevlogen was. Op het wasrek had ze het toch goed. Meelwormen en vliegen zoveel ze wou. Wat maakte dat ze zonder enige aarzeling die eerste kans op vrijheid pakte? Hervond ze haar bestemming in die keuze met alle risico's die er mee verbonden waren?

De kleine zwaluw had honger die volgende dagen. De vliegen waren haar te vlug af. Ze was dik geworden door de meelwormen. Haar scherpe ogen zagen nergens meelwormen. Zo nu en dan kreeg ze een wat tragere

vlieg te pakken, in de schemering soms een vroege nachtvlinder. Maar elke dag ging het beter. De zon kwam elke dag minder hoog. Nog één keer zwierde de kleine zwaluw de schuurdeuren binnen, nog één keer vloog ze rond het huis.

Ergens in september valt de stilte.

Buiten komen de donkere luchten, de vroege avonden.

Onder het schuurdak hangt nog de lome warmte van de zomer.

Schaduwen van wolken vliegen over het land.

Vlekken zonlicht vliegen over het grasland, spiegel van een donkerend heelal.

Ik dacht terug aan de fijne pootjes vastgeklemd om mijn vinger.

De mogelijkheden, de vergezichten die ik in mijn hand had.

Met de trekvogels naar Afrika.

Geruisloos zweven op de wind.

Wij zijn gekooid in een voliëre waarvan alleen de zwaluwen de openingen kennen
Boerenzwaluwen.

Wij moeten de lange donkere winter door.

En nu al verlang ik ernaar opnieuw vervuld te raken van getjitter, flitsende vleugels.

Een vijftal schommelend op het lampesnoer.

Agaath Arends

welkoop

Het adres voor tuin & dier.

We zijn er voor alle doeners. Voor iedereen die er blij van wordt om lekker buiten bezig te zijn. En te zorgen voor alles wat groeit en bloeit, het hele jaar door. Als doener vind je bij ons precies wat je zoekt: een praktisch aanbod en gedegen advies. Van iemand die er echt verstand van heeft. Het hele jaar door en bij elk weertype weet Welkoop wat er nú te doen is in de tuin. We weten hoe je goed voor dieren zorgt. En wat je daarvoor nodig hebt en hoe je dat aanpakt.

Tot snel in de winkel!

welkoop

Weet wat te doen.

Welkoop Jubbega
Gorredijksterweg 54

— WAAR JE THUIS BENT —
**Makelaardij
GORREDIJK**

UW VERTROUWDE
MAKELAAR ♥

Hoofdstraat 6
8401 BZ Gorredijk
0513 - 76 90 55
info@makelaardijgorredijk.nl
www.makelaardijgorredijk.nl

**KEES
& SITA**
kappers

Keesensitakappers.nl

Molenwal 2
8401 CD Gorredijk
tel. 0513-461580

Woensdagavond geopend

LUNCHROOM

„De Gerdykster”

0513-464296

Hoofdstraat 51 - 8401 BW Gorredijk

King of the Field

Acculoze

Plas-dras pompen

- Systeem werkt zonder accu
- Nog hogere opbrengst
- Eenvoudig verplaatsbaar
- Permanent of mobiel systeem

T18-AL
18.000 liter

Nu al een acculoze
Plas-Draspomp voor
excl. BTW **489,-**

T120-ALM
120.000 liter

Bel nu
0513-466003

www.poortmansolar.nl

*Brengt groen
tot leven!*

HOVENIERSBEDRIJF FEITZE DIJKSTRA

- Tuinadvies ■ Tuinontwerp ■ Tuinaanleg
- Tuinonderhoud ■ Boomverzorging ■ Bestrating
- Schuurtjes ■ Vlonders ■ Vijvers

Tolbaas 14 Gorredijk • Tel.: 0513-461277
Mob. 06-29515461 • www.feitzedijkstra.nl

ECHTE SPECIALISTEN

"Bij Visser Plant staat alles in dienst van de allerbeste kwaliteit. Voor mijn financiële zaken verwacht ik hetzelfde. Toen ik overging van een eenmanszaak naar een bv, stond Van der Veen & Kromhout mij van begin tot eind bij. Bij zo'n ingewikkeld proces heb je echte specialisten nodig om kansen te zien en de juiste beslissingen te nemen."

www.kromhout.com

**Van der Veen
& Kromhout**
ACCOUNTANTS & ADVISEURS